

Sevgili hocamız sayın Prof. Kemal Ahmet Arû' ya saygılar ve sevgilerle¹

Hande SUHER

(Emeritus) Istanbul Technical University, Faculty Architecture, Istanbul, TURKEY

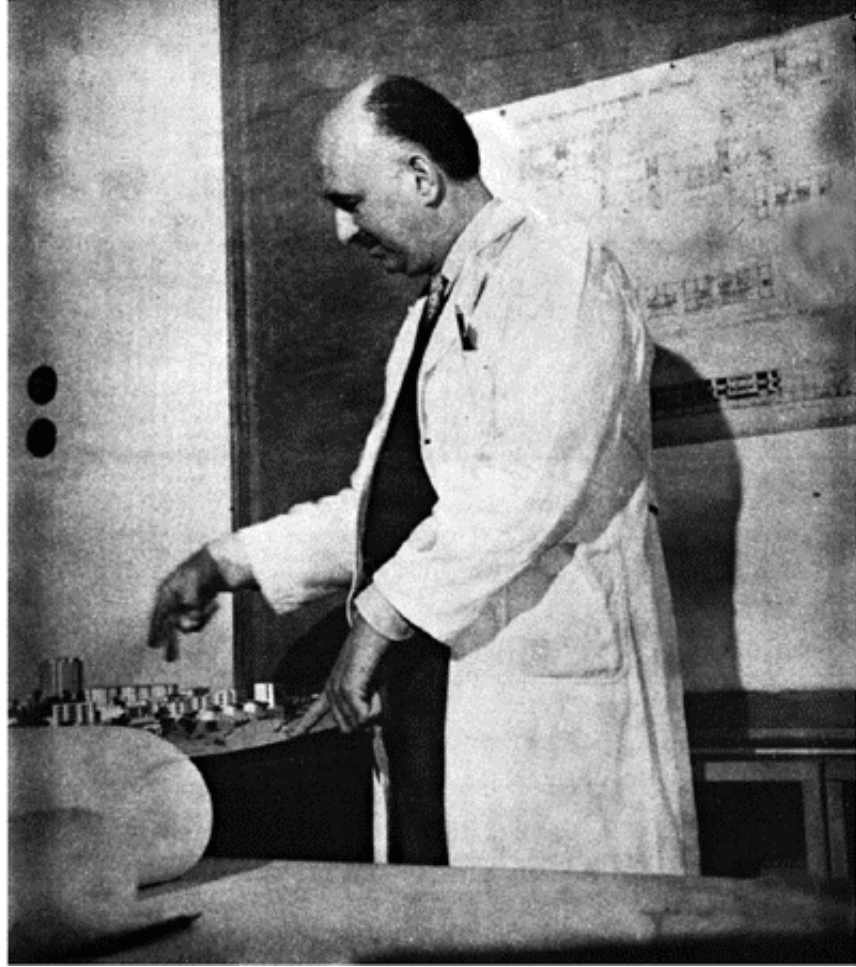
Çok üzgünüm, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Şehircilik Kürsüsü' nün kurucu üç değerli üyesini kaybettim, yalnız kaldım.

Öğrenci olduğum dönemde İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Mimarlık Öğretim Programı için Şehircilik Kürsüsü, sadece üç kişiydi: Kürsü Başkanı Prof. G. Oelsner Ankara'da Bakanlıkta Danışmanlık görevini yapıyor ve haftada iki gün gelerek Şehircilik dersi veriyordu. Hocamız Doçent Kemal Ahmet Arû o tarihte henüz Doçentti. Asistanımız, ağabeyimiz Gündüz Özdeş'di.

Profesör Kemal Ahmet Arû derslerini çok açık bir dille ve seçkin bir programla sürdürür, ayrıca kendinin zengin dia koleksiyonundan verdiği örneklerle, yabancı kentleri ve değerlerini sergilerdi. Ders programı ülkemizden de verdiği kırsal ve kentsel örneklerle, özellikle Şehircilik derslerini sevgi ve saygıyla izlerdik.

Benim 1949 Yaz yarıyılıının sonundaki staj dönemimde, Hocamız Profesörlük Tezi çalışmaları için yurtdışındaydı. Bu durumda ağabeyimiz Gündüz Özdeş Gaziantep İmar Planı çalışmasında sorumlu proje yöneticisiydi. Yurtdışından dönen Sevgili Kürsü arkadaşım Ahmet Keskin ile bu çalışmaya çizimle yardım ettik. Böylece sevgili Ahmet Keskin ile Şehircilik Kürsüsüne ilk adımı attık, 63 yıl önce. Öğrencilik dönemimden başlayarak, Şehircilik Kürsüsünün daima dengeli, hoşgörülü, yararlı, çözüm üretici yönetimine tanık olduk. Yanılmıyorsam o dönemde fakültenin tüm kadrosu sadece yirmi kişiydi. Onlar aynı zamanda Fakültenin kurucu topluluğuydu. Mezuniyetimden sonra bir gün beni hocanın odasına çağırdılar. Gündüz Bey gülen gözlerle, büyük bir sevinç ve memnuniyetle gözümün içine bakıyordu. Anlamını bilemedim, ancak hocamızın sınıf arkadaşı olan, Belediyede İmar Dairesi Başkanı Sayın Sedat Erkoğlu'nun hocanın odasında duvarda asılı hazırladığım proje taslaklarını görünce derhal hocaya, benim Belediye İmar Müdürlüğü'ne girmemi istediğini söylediler. Gündüz Bey, bu talep bağlamında çok sevinçliydi ve asistan aylığımanın sadece 130 TL olduğunu bildiğinden ötürü, bana 500 TL aylık ve bir jeep verip arazi çalışmalarına yardımcı olacaklarımı söylemelerinden son derece kıvanç duymuştum. Hoca ise canının sıkıldığında

her zaman yaptığı gibi başparmaklarını incelemeye başlamıştı. Ben teşekkür ettim, kürsüde görev almak yolunda ve aklımdaki çalışmalar bağlamında asla düşünmüyordum. O dönem, İstanbul İmar Müdürlüğü, İstanbul tarafında Türbe' de bu günkü Basın Müzesi'nin yerindeydi. Giriş kapısı iki kanatlı olarak açıktı ve hemen karşısında mermer basamaklarla İmar Müdürlüğü'ne çıkılıyordu. Ancak, bu güzel merdivenin iki başında oldukça kötü bir manzara veren iki kirlü tükruk hokkasını görünce "bu iş bitti" dedim.

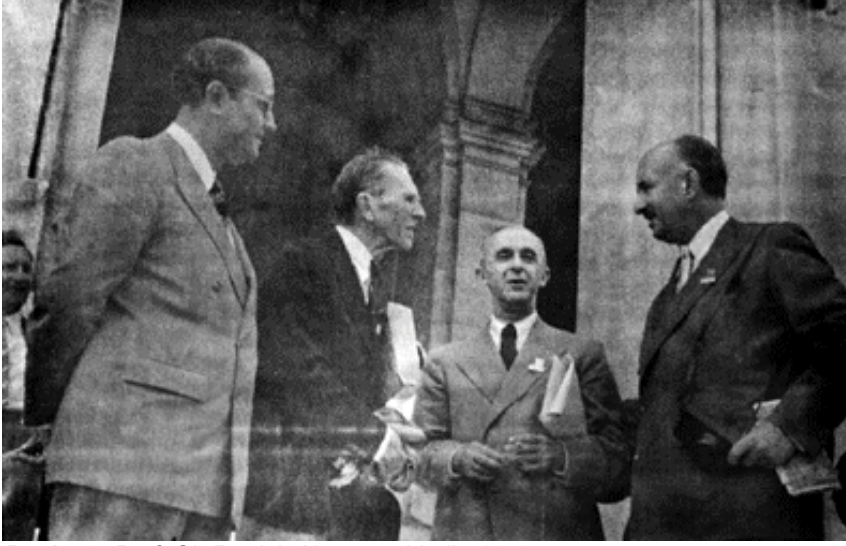

Resim 1. Levent Yerleşkesi proje çalışmaları yaptığı zamanlarda 1958.

Sedad Bey'in ısrarlı davranışı karşısında teşekkürlerimi saygılarımla sundum, Taşkışla'ya döndüm. Taşkışla'ya geldiğimde hocanın odasında onları ziyaret ettim. Teşekkürlerimi sundum ama öneriyi kabul etmediğimi bildirdim. Gündüz Bey çok şaşırdı, inanamadı, hoca ona döndü, artık tırnaklarıyla oynanıyordu ve "gördün mü, söylemiştim" dedi.

Böylece 1951 yılının son ayında, o sırada askerlik hizmetine çağrılan As. Emin Canpolat'tan boşalan kadro ile kürsü için iki boş atanabilir kadro belirlendi. Sevgili Ahmet Keskin ile beraberce girdiğimiz Yabancı Dil ve Bilim sınavlarında başarılıdan sonra, o yıl sona ermeden Şehircilik Kürsüsü'ne atandık. Biz Taşkışla'da son sınıftayken 1950 yılında sayın hocamız ve sayın Orhan Safa hocamızın Profesörlük ünvanını aldıklarını sınıf olarak

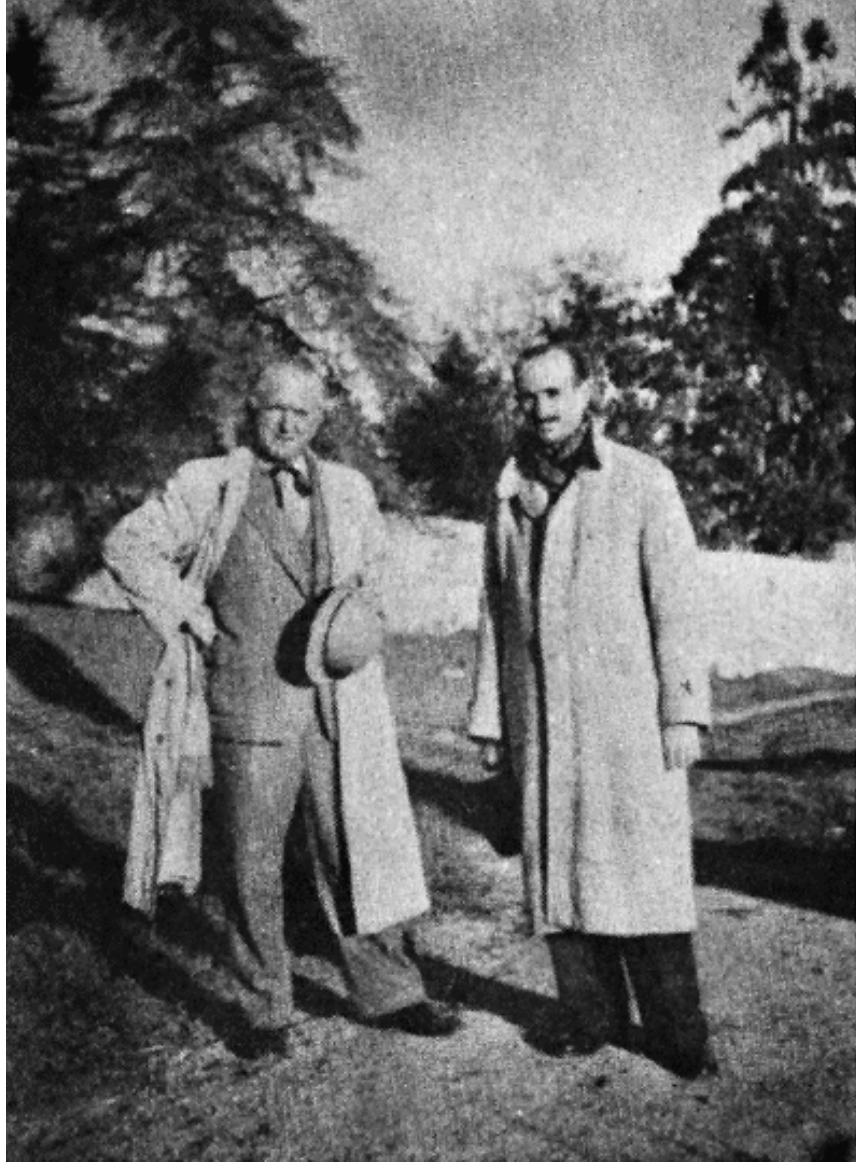
öğrenmiştik. Senato toplantısından Prof. ünvanı alan iki hocamızı 203 sayılı atelyemizin kapısında alkışlarla karşılamıştık. Böylece Şehircilik kürsüsü bir profesör, bir kıdemli asistan ve iki çaylak asistan ile, 61 yıl önce, 1951 yılı sonunda biraraya gelmiş olduk. Bu gün hala anımsadığımda akan gözyaşlarımı tutamıyorum. Hocamızın, çözüm üretici varlığının yarattığı yönetim içinde daima mutlu olduk. Dördümüz de bir ailenin fertleri gibi saygılı ve sevgili bir topluluk yaratmıştık. Bu gün İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Şehircilik Kürsüsünün nüvesini oluşturan Prof. Kemal Ahmet Arû'yu, Prof. Gündüz Özdeş'i, Prof. Dr. Ahmet Keskin'i, oluşan saygılı ve sevgili topluluğu göz yaşlarıyla ve kayıp üzüntüsü içinde anımsıyorum.

Resim 2. Prof. Sir Patrick Abercrombie ile 1953.

Hocamız Prof. Kemal Ahmet Arû'yu daima, güçlü görmeye alışık olan bizler, olumsuz koşullarda dahi cesaretini yitirmeyen, çalışmaktan zevk almayı bilen ve çevresine de bunu öğreten hocamız olarak gördük. Bir konu üzerinde sürekli çalışmaktan yakınıldığında derhal bir diğer konuda çalışmayı çözüm olarak gösterirdi. Konulara ve uygulamalara yansız ve gerçekçi yaklaşımı, konunun geliştiği sistemi görmek ve anlamayı ve yansız bir yönetim ile yöntem denemesinin gerekliliğini bizlere aşıl原因an hocamızdır. Demokratik ve hoşgörülü bir kürsü ortamını tüm kürsü üyelerinin, yasa böyle bir yöntem önermediğine karşın, ortak Kürsü Kurulu olarak bir takım çalışmasını benimseten bir hocaydı. Ciddi, çalışkan, iyi niyetli, insanları seven iyi ve rahat bir yaşamı bizlere sergileyen hocamızdır. 1956 yılında tezim kabul edilerek Ü. Doçenti ünvanını aldım. Bir süre sonra Fakültece İsviçre-Cenevre'de Prof. Marc J. Saugey'nin çağrısı bağlamında bir yıl süre ile görevlendirildim. Dönüşüme yakın bir tarihte, 1957 yılında hocam Prof. Kemal Ahmet Arû, Prof. Mehmet Ali Handan ile, yarışmalara katıldığımız arkadaşlarım Tekin Aydın, Yalçın Emiroğlu, Altay Erol bir büro kurmaya karar verdiklerini haber vererek vekaletname yollamamı bildirdiler. Böylece AHE Mimarlık ve Şehircilik Atölyesi kurulmuş oldu. Atölyemizde adeta bir üniversite çalışması gibi emek vererek birçok mimarlık yarışması kazandık ve çalışmalarımızı sürekli olarak sevgili ve saygılı bir topluluk olarak yürüttük. Ancak Hocamız Prof. Kemal Ahmet Arû'nun 1962 yılında ünlü 147 olayı ile üniversiteden ayrılması ile AHE dağıldı. 1960 yılında askeri yönetim sivil yönetimin yerine geçti. Hepimiz büyük bir güven duygusu ile durumdan memnun olmuşuk. Kendiliğinden oluşan bir toplantı ve saygı yürüyüşü için

öğretim kadrosunun tümü ile katılacağı haberiyle, biz dört üye Harbiye'den başlayan bir yürüyüşle, düzenli bir biçimde Taksim alanına, Atatürk anıtı önüne geldik. İstanbul'daki tüm öğretim üye ve yardımcıları ile bu devrim hareketini kutladık.

Resim 3. Prof. Holzmeister ile 1948.

Böylece büyük bir güven ve kıvançla kürsüde çalışmaya başladık. Ancak bir sabah, aniden, radyo yayınları ve gazetelerle 147 öğretim üyesinin emekliye sevk edildiğini öğrendik. Maalesef Prof. Emin Onat, Prof. Kemal Ahmet Arû, Prof. Orhan Safa, Doç. Muhittin binan, Doç. Dr. Eyüp Kömürçüoğlu, Doç. Necibe Çakıroğlu'nun üniversite öğretim üyeliklerine son verildiğini İstanbul Üniversitesi'nde de eş olayların yaşandığını öğrendik. O gün büyük bir üzüntüyle ağlayarak Senato toplantısının sonlanmasını bekledik. Kürsümüzün asistanı, bugünkü Prof. Dr. Ayten Çetiner ile Taşkışla'nın

kapısına indik ve Rektörü bekledik. Geldiğinde Rektörümüz ile durumu konuştuk. İkimizin de üzgün haline bakarak o da üzüldü, maalesef yapacak bir işlem olmadığını söyledi. Değerli hocamız Prof. Kemal Ahmet Arû çok kısa bir süre sonra Almanya'da Stuttgart Teknik Üniversitesi'nden öğretim üyesi olarak bir çağrı aldı, çağrıdan büyük bir memnuniyet duyarak, ailesiyle beraber hocamızı Yeşilköy'den uğurladık.

Resim 4. AHE' de çalışma odasında, 1958.

Kürsümüz adeta boşalmıştı. Ahmet Bey ile odamızda akşamüstü çayı içerken hoca başını kapıdan uzatarak “çay mı içiyorsunuz?” diye sorardı. Derhal buyur eder, elimizdeki olanaklarla kendisini ağırlardık. Artık kürsünün bu içtenlikli havası, neşesi bitmişti. Odasını sürekli temiz ve bakımlı tuttuk. Herşey bıraktığı düzende idi. Ayrıca Berlin Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesinde de çağrılı olarak ders verip Stuttgart'a döndüğünde birdenbire bu yasa hükmü kaldırıldı. Bu bizim için büyük bir neşe ve kıvanç kaynağı oldu. Hocamız Almanya'daki görevini tamamlayarak, 1,5 yıl sonra Taşkışla'da odasındaydı. Odasının bakımına, galiba biraz şaşırdı. Kalemleri ve boyaları dahi bırakmış olduğu yerdeydi. Gelişini bayram gibi kutladık, kimi Fakültelerde bıraktıkları makam odalarının boşaltılarak fakültelerin diğer üyelerine verildiğini duymuştuk. Bizim Mimarlık Fakültesinde ise hocalar kendilerini bekleyen odalarını ve içtenlikli çevrelerini tekrar buldular.

1965-66 döneminde profesörlük tezimi kabul edilerek, bilim ve ikinci yabancı dil sınavları sonucunda profesör ünvanını aldım ve kürsüdeki boş kadroya atandım. Böylece Şehircilik Kürsüsü'nde üç profesör olmuştu. Hocanın önerisiyle geniş kapsamlı bir çalışma sonucunda üç ayrı kürsü oluştu, ancak bağlılığımız, saygımız ve sevgimiz daima sürekli kaldı. Ülkemizde Şehircilik Bilim Dalı'nın kuruluş ve gelişiminin öncüsü olan Sayın ve Sevgili Hocamız Mimarlık Fakültesinin, Üniversite kampüsünün Ayazağa'da olmasına karşılık, kent içinde kalmasını, mimarlık ve şehircilik konularının kent içi incelemelerle bütünleşmesi gereği yönünden Taşkışla'da yer almamızın uygun olduğunu her zaman savundu. Zor günlerin yöneticisi olarak Fakülte Kurulu tarafından üç kez Mimarlık Fakültesi Dekanı olarak seçildi.

Resim 5. Taşkışla balkonunda kürsü arkadaşları ile, 1967, Özdeş, Çetiner, Keskin, Beygo, Suher, Arû.

Sayın ve Sevgili Hocamız kamu yararına çok hizmet verdi, birçok Doktora yönetti ve en önemlisi Şehircilik Bilim Dalının mimarlık mesleği için çok gerekli ve yararlı olduğu inancını sürekli savundu. İstanbul'da ve Almanya'da birçok üniversitede mimarlık öğretimi içinde şehircilik bilim dalının anlam ve kapsamını yayabilmek için büyük çaba gösterdi. Bilgi ve deneyimlerini her zaman ve her yerde gerektiğinde aktardı, yıllarca tanık olduğum gibi ilgi, yardım ve sevgisini esirgemedi. En önemlisi de hiçbir kimse için kötülük istemedi ve yardım etmeye çalıştı. Kendisini her zaman iyi yürekli bir hoca olarak gördüm.

1996 yılında benim de emeklilik törenim geldi. Her zaman olduğu gibi kutlama toplantısı konferans salonundaydı. Doğaldır ki, Hocamız baş misafirimizdi. Konferans salonu ve balkon doldu ve ayakta kalanlar oldu. Hocamız bir konuşma yaptı. Konuşması sırasında bir yerde "hayatta iki kişiden çekindim, biri eşim Günseli, diğeri Hande idi; çünkü hiç çekinmeden düşündüklerini söylerler" demişti. Ben büyük bir şaşkınlık içerisinde "estafirullah Hocam" diye kalktım. Konuşması çok büyük bir alkış aldı. Bu sözleri hiç unutmadım.

15 Kasım 2011'de BM Bilim, Eğitim ve Kültür Örgütü UNESCO'nun himayesinde, Besteci İtri ve Şair Nabi'nin 300üncü ölüm yıldönümünde,

Mimar ve Şehirci Prof. Kemal Ahmet Arû'nun da 100üncü doğum yıldönümünde uluslararası düzeyde anılacağını, kendisinin bütün dünya mimarları ve şehircileri için bir referans olduğu vurgulandı. Bunu evde okuduğumuzda pek çok sevinerek ve kıvanç duyarak tüm ilgili kurumlara telefonla aktardık. Bu kabulün eminim sayın ve sevgili Hocamızın kişiliğine, kimliğine ve tüm etkinliklerine karşı, çok başarılı bir değerlendirme olduğuna inanıyorum ve büyük kıvanç duyuyorum.

Hocamız Prof. Kemal Ahmet Aru'nun İ.T.Ü. ve Mimarlık Fakültesine verdiği hizmetlerin, BM BİLİM, EĞİTİM ve KÜLTÜR ÖRGÜTÜ'nün himayesinde bu anlamda değerlendirilmesi yanında, İ.T.Ü. Yerleşkesi'nde adının bir alana verilmesi konusunu birçok kez dile getirdiğim önerimi de bir kez daha saygılarımla yineliyorum. Sayın ve Sevgili Hocam Profesör Kemal Ahmet Arû'ya tanrıdan rahmet dilerim. İnanıyorum ki mekânı cennet ve nurlar içindedir.

¹ *Bu makale daha önce Mimarlık Dergisi'nin Mart-Nisan 2012 364 sayısında yayımlanmıştır. Mimarlık Dergisi izni ile tekrar yayınlanmaktadır.*

Resimlerin Kaynağı: İTÜ Şehircilik Araştırma Merkezi, 1982, Prof. Kemal Ahmet Arû Meslekte 45 Yıl, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul